

Романко Богдан Євгенович

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-335-7-13>

ДОХОДИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ: ОПТИМІЗАЦІЯ ФОРМУВАННЯ ТА РЕЗЕРВИ ЗРОСТАННЯ

Воєнний стан створює низку специфічних викликів, які безпосередньо впливають на місцеві бюджети. Це може включати збільшення витрат на оборону, безпеку, підтримку внутрішньо переміщених осіб, реконструкцію та реабілітацію та інші соціальні послуги. Це також може вплинути на податкові надходження та інші джерела надходжень через економічні втрати або збої.

Удосконалення процесу формування доходів місцевих бюджетів та отримання резервів для їх збільшення є надзвичайно актуальною проблемою у зв'язку з розширенням повноважень органів місцевого самоврядування. Тому збільшення та оптимізація джерел доходів місцевих бюджетів є дуже актуальною проблемою, вирішення якої призведе до підвищення результативності місцевих бюджетів, самостійності та якості виконання покладених на них завдань і функцій. Крім того, оскільки ефективної альтернативи наповнення місцевого бюджету немає, необхідно зосередитися на вирішенні існуючих проблем наповнення місцевого бюджету податковими надходженнями.

Податкові надходження до місцевих бюджетів можуть суттєво впливати на доходи держави, а їх ефективний збір та розподіл може бути одним із факторів забезпечення сталого економічного розвитку регіонів та держави в цілому.

Основним фактором, який негативно впливає на реалізацію податкового потенціалу податку на доходи фізичних осіб в Україні, є високий ступінь тінізації господарських операцій, що

проявляється, серед іншого, у значному приховуванні фонду оплати праці. У зв'язку з цим важко говорити про об'єктивну структуру доходів населення та їх реальний обсяг і прогнозувати обсяги доходів, які можуть підлягати оподаткуванню. Оцінки масштабів тіньової економіки різні. За оцінками експертів економічних видань, його параметри коливаються від 50 до 70% офіційного ВВП [1]. На нашу думку, такі параметри є надто перебільшеними. Більш об'єктивними ми вважаємо дані Міністерства економіки України, яке протягом останніх років оцінює ступінь тінізації економічних відносин приблизно в 1/3 офіційного ВВП із дещо вираженою тенденцією до зниження [2].

Навіть якщо орієнтуватися на дані, тіньова економіка в Україні за своїми параметрами значно перевищує показники розвинутих європейських країн. Розглядаючи причини високих показників тіньової економіки в Україні, ми поділяємо позицію А. Боха та В. Поворозника, що вони пов'язані з комплексом чинників: кризою державного управління економікою, що виражається в недовірі між уряд і економіка, слабкий зв'язок між ними, бюрократизм; неефективне управління податковими платежами, високий рівень корупції та вибіркоче застосування податкового законодавства, відсутність верховенства права у вирішенні податкових спорів; недостатній контроль за ефективністю використання бюджетних коштів, значні розтрати в державному секторі, що знижує мотивацію платників податків до належної сплати податкової заборгованості [3].

Світовий досвід переконливо доводить, що проблему тіньової економіки неможливо подолати, вона існує навіть у країнах з ліберальними податковими системами. На думку А. Тарасенка та В. Перетятка [4], зменшення його параметрів потребує цілеспрямованої державної політики, спрямованої на усунення причин його існування. Необхідними рішеннями в цьому контексті є:

- Створення сприятливого податкового середовища шляхом зменшення податкового тягаря та збереження неупередженого підходу до адміністрування податків і зборів.

– Розширення використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі адміністрування податків і зборів.

– Реалізація на муніципальному рівні цілеспрямованої політики сприяння розвитку підприємництва з метою покращення економічної бази формування доходів бюджету.

Крім рекомендацій щодо об'єктивізації неоподаткованого мінімуму доходів громадян та посилення раціональності надання пільг з податку на доходи, автори також вказують на заходи, які можуть бути реалізовані за участю органів місцевого самоврядування як бенефіціарів збільшення доходів. Фізичні особи сплачених податків:

– Спрощення декларацій про доходи та поглиблення цифровізації податкових процесів.

– Здійснення інформаційної кампанії щодо популяризації добровільного та сумлінного декларування фізичними особами доходів та виконання податкових зобов'язань.

На нашу думку, окрім гуманітарної допомоги, податків та зборів, є кілька шляхів додаткового надходження до місцевого бюджету: Продаж активів: Якщо це можливо та прийнятно, місцева влада може розглянути можливість продажу частини активів для поповнення бюджет; Економія: переглядаючи та оптимізуючи витрати на менш важливі справи, кошти можна перерозподілити на найважливіші потреби. Залучення добровільних внесків: залучення громадян та підприємств до добровільних пожертвувань для підтримки місцевого бюджету; Партнерство з приватним сектором: це може бути особливо ефективним для великих інфраструктурних проектів, де приватний сектор може забезпечити фінансування, а не місцевий бюджет; Залучення діаспори: українці за кордоном можуть стати важливим джерелом фінансування, якщо створити спеціальну програму залучення їхніх внесків; Реорганізація адміністративних ресурсів: Ефективне використання наявних ресурсів, зокрема шляхом консолідації адміністративних послуг або оптимізації роботи, може призвести до економії коштів.

Література:

1. Рівень тіньової економіки в Україні становить 50% – експерт.
URL: <https://iua.tv/news/44267-riven-tinovoї-ekonomiky-v-ukrainistanovyt-50protsent-ekspert>
2. Рівень тіньової економіки у 2021 році зріс до 32%.
URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/869285.html>
3. Бочі А., Поворозник В. Тіньова економіка в Україні: причини та шляхи подолання. Київ : Міжнародний центр перспективних досліджень, 2014.
URL: http://icps.com.ua/assets/uploads/files/t_novaekonom_kaukra_ni.pdf
4. Тарасенко О., Перетяцько В. Детінізація економіки як спосіб збільшення податкових надходжень до бюджету. *Економіка та суспільство*. 2021. № 25.
URL: <http://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/284/272>